

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 722

מסכת עירובין ט"ז - כ"ב ♦ שביעית א', א' - א', ו'

בס"ד, י"ג ניסן תשע"ג

השבוע בגליון

♦ צורת הפתח - במקום מיושב בלבד
♦ שביעית בזמן הזה

♦ חיילים השוהים בשבת קודש במדבר

♦ החזון איש זצ"ל - רוב הרחובות אינם רשות הרבים!
♦ הרחובות אינם מפולשים

דבר העורך

קופיקה

פעם בתקופה עלינו לעצור רגע קט מן המירוץ השוטף של "מאורות הדף היומי", והוא שוטף בערוצים רבים בקול רעש גדול, ולומר תודה לאנשים שמוזינים את המנוע של המערכת.

מדובר על ידידי בית "מאורות הדף היומי", המוזילים מכספם לאחזקת שיעורי תורה, מתוך מטרה אחת - להרבות תורה בישראל.

סבורני, שכל אחד מבית "מאורות הדף היומי" צריך למצוא את הדרך כיצד להביע את הערכתו אליהם מפעם לפעם. את הערכתי האישית אביע במעשה המרגש הבא, שהתפרסם בספר חזיונות טמירים.

היה זה בוקר יום שישי בעיר תל אביב, שנת תשי"ב (1952).

ר' מרדכי שפירא, בחור אמריקאי שלמד באחת הישיבות בארץ ישראל, הלך ברחוב אלנבי שבעיר, כאשר לפתע צדה את עינו אפיזודה מעניינת: אדם מבוגר בעל זקן לבן עמד בקיוסק שלו ומכר סחורה לקונים הרבים, וכל אותה עת לא הרים את עיניו ולא הביט ישירות באיש מהם. ר' מרדכי החליט להתקרב ולברר את פשר העניין.

כאשר ניגש אל הקיוסק, שמע את אחד הקונים מבקש לקנות סיגריות.

"מה השעה עכשיו?" שאל המוכר.

הקונה הביט בשעונו. "רבע אחרי שתיים עשרה", השיב הקונה.

"**אני** מצטער" אמר המוכר, "אבל אני חושב שאחרת את המועד, איני מוכר סיגריות לאחר חצות ביום שש".

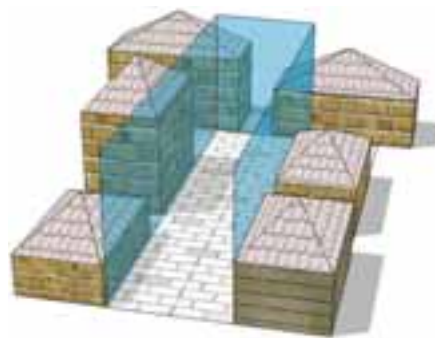
דף א/זא עומד מרובה על הפרוץ

החזון איש זצ"ל - רוב הרחובות אינם רשות הרבים!

לפני שני גליונות עסקנו בהרחבה בשאלה, כיצד מקיפים את הערים בעירוב של "צורת הפתח", לאחר שלדעת ראשונים רבים, הרחובות הם רשות הרבים ואין ב"צורת הפתח" כדי להפכם לרשות היחיד שהטלטול מותר בה. במאמר זה נתוודע לחידושו של החזון איש זצ"ל (או"ח סימן ק"ז ס"ק ה') הטוען, כי בימינו רובם המכריע של הרחובות הנמצאים בתוך הערים אינם רשות הרבים, גם אלו שעוברים בהם שישים ריבוא.

בסוגייתנו אנו עוסקים בדין מהלכות "מחיצות": "עומד מרובה על הפרוץ". כלומר, שטח שבכל אחד מארבעת צדדיו ממוקמת מחיצה, הרי הוא רשות היחיד גם אם המחיצה קטנה ואינה נמתחת על פני אורך השטח. אם המקום מוקף בשלש מחיצות, עליהן להיות "עומד מרובה על הפרוץ" כדי לחצוץ את השטח אותו הן מקיפות ולהגדירו כרשות היחיד. כלומר, על כל מחיצה להתפרס על פני רוב הרוח בה היא ממוקמת.

הרחובות אינם מפולשים: לכשתבונן ברחובותינו, אומר החזון איש, נמצא כי כמעט אין אחד מהם המוגדר רשות הרבים, שכן, לכל רחוב שלש מחיצות לפחות. שתי שורות הבתים שמשני עבריו והמחיצה השלישית היא שורת הבתים של הרחוב הניצב מולו.

לו היה צורך במחיצות רצופות שיקיפו את השטח מכל עבריו, לא היה די בכך, אך מאחר שדי במחיצות ש"העומד מרובה על הפרוץ" בהן, היינו: שברוב השטח בו יש צורך במחיצה, קיימת מחיצה, הרי שרחובותינו מוקפים מחיצות משלשה צדדים, ובמקרים רבים גם מארבעה צדדים. אמנם במשנה

למדנו כי אין בכוחו של הכלל "עומד מרובה על הפרוץ" לסייע למחיצה ששיעור הפרצה שבה עולה על עשר אמות [עד עשר אמות נחשב כ"פתח"], אך החזון איש מוכיח, כי הגבלה זו היא מדברי חכמים ולא מן התורה, ומן התורה כל עוד העומד מרובה על הפרוץ הפרצה אינה מערערת את המחיצה [וכן הרבים שעוברים שם אינם מבטלים מחיצה זו שנעשית על ידי "עומד מרובה"].

צעילוי נשמת

הר"ר **יוסף שפילברגר** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל
נלב"ע ט"ז בניסן תשל"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **שלמה ותרצה האוזר** שיחיו - תל אביב

צעילוי נשמת

מרת **יענטה יהודית לינצר** ע"ה
ב"ר חיים אשר אנשיל זאב ז"ל
נלב"ע י"ג בניסן תשנ"ה
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידו
הר"ר **שמואל לינצר** ומשפ' שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

הר"ר **ישעיה בריל** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל
נלב"ע י"ב בניסן תשס"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
משפ' **פרלמוטר** שיחיו - גבעת שמואל

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר זוסויין** הי"ד ב"ר יעקב יוסף ז"ל
נלב"ע ט"ו בניסן תש"ג **תנצב"ה**
הונצח ע"י חתנו ובתו הר"ר **אריה דורה יעקבסון** שיחיו

ממילא, מאחר שהרחובות הם רשות היחיד מן התורה, די בהקפת העיר בצורת הפתח כדי להתיר את הטלטול בה [ראוי לציין, כי יש חידוש בכך, שאין אומרים שלכל הפחות מדרבנן מקרה זה אינו נחשב כ"עומד מרובה על הפרוץ" ויש צורך בדלתות ננעלות].

החזון איש עצמו מציין, כי בנידון זה נחלקו גדולי עולם. בעל משכנות יעקב ובעל בית אפרים, ולדעת בעל משכנות יעקב פרצה ברוחב שש עשרה אמה שעוברים בה רבים, אשר היא הרוחב המגדיר את "רשות הרבים", אינה יכולה להוות חלק ממחיצה תוך הסתמכות על הכלל "עומד מרובה על הפרוץ". לדעתו, כל עוד לרשות הרבים שכזו אין דלתות הננעלות בלילה, הרי זו רשות הרבים מן התורה.

ראוי לציין, כי בתקופתנו נדפסו תוספות הרא"ש, ובדבריו מבואר (י"ז ב ד"ה ארבעה דיומדין), כדברי בעל בית אפרים והחזון איש, כי גם בפרצה גדולה מן התורה מועיל "עומד מרובה על הפרוץ" [וראה בספר שלום יהודה לגר"א פלצנסקי זצ"ל, התכתבות עניפה עם החזו"א בעניין זה].

דף כ/ב לא הותרו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד

חיילים השהים בשבת קודש במדבר

השבוע ניתנת לנו הזדמנות פז להיווכח באופן שבו רבותינו הראשונים עיינו במשנה ובגמרא, דקדקו בכל מילה שנערכה ונסדרה על ידי התנאים והאמוראים, והסיקו מכך מסקנות הלכתיות חשובות ויסודיות.

כידוע, כדי ששטח האסור בטלטול יהיה רשות היחיד שהטלטול מותר בה, יש להקיף את השטח במחיצות. לומדי המסכת יודעים זה מכבר, כי אין צורך במחיצות של ממש, דפנות העומדות על תילן, אלא די ב"צורת הפתח", הלא היא מחיצה המורכבת משני קנים המוצבים כמזוזות וקנה המותקן מעליהם כמשקוף. כאשר המקום מוקף בצורת הפתח, הרי הוא נחשב כגדור ומותר לטלטל בו.

הרא"ש למד את המשנה ואת הגמרא, ומצא כי הדברים אינם תקפים בכל מקום.

במשנה לעיל (ב/טו) מבואר כי בני שיירה החונים במדבר ומבקשים ליצור מצב שבשבת יהיה אפשר לטלטל חפצים במקום שהותם, יקיפו בחבלים את השטח בו הם נמצאים, והמשנה אף מפרטת באיזה אופן יקיפו את עצמם: עליהם ליצור מחיצה המורכבת משלשה חבלים שהמרחק ביניהם אינו עולה על שלשה טפחים, וכך המחיצה נחשבת אטומה מדין "לבוד" [דין "לבוד" הוא הלכה למשה מסיני הקובעת, כי רווח שבין שני חפצים שאינו עולה על שלשה טפחים נחשב אטום, כאילו אין רווח].

הרא"ש מתפלא, מדוע נזקקה המשנה לאופן זה, די בחבל אחד, אין צורך בשלשה חבלים; מדוע אין הם מסתפקים בחבל העליון, בגובה עשרה טפחים, כגובה מחיצה, הרי החבל העליון בצירוף הקנים עליהם קושרים את החבל ישמשו כ"צורת הפתח"?

כמו כן, בסוגייתנו מבואר, כי "פסי ביראות" אינם מועילים אלא להשקאת בהמות עולי רגלים, אך אסור להוציא מים מן הבאר אל תוך השטח המוקף בפסי ביראות שלא לצורך הבהמות. מדוע, שואל הרא"ש, לא הציעו חכמים להקיף את הבאר ב"צורת הפתח" ועל ידי כך להתיר כל טלטול בכל סביבות הבאר.

צורת הפתח - במקום מיושב בלבד: אין זאת, הסיק הרא"ש (סימן י"ג), אלא שחכמי המשנה והגמרא לימדונו בכך כי חכמים תקנו שאין צורת הפתח מועילה אלא במקום מיושב בידי אדם באופן קבוע. עיר המיושבת בידי אדם אפשר להפוך לרשות היחיד על ידי הקפתה בצורת הפתח. ברם, במדבר אי אפשר להפוך שטח לרשות היחיד באמצעות צורת הפתח, כי אם באמצעות מחיצות (ע"ש ברא"ש תירוש נוסף, וראה עוד בקרבן נתנאל שם, אות ט).

חיילים השהים במדבר: דעתו של הרא"ש, אשר נפסקה להלכה (שולחן ערוך, או"ח, סימן שס"ב, סעיף י'), נוגעת בימינו לקבוצות חיילים השהים בשבת במדבר, שאם הם מבקשים לטלטל בשבת, עליהם לדעת כיצד להקיף את השטח בו הם שוהים באופן שיתיר להם את הטלטול במקום.

את ההבדל בין צורת הפתח לבין מחיצות מסביר המשנה ברורה (שם, ס"ק נ"ו), כי במקום בו דרים בני אדם, צורת הפתח רווחת, קיימים פתחים רבים, ולפיכך אפשר להשתמש בצורת הפתח כמחיצה. אך במדבר צורת הפתח אינה רווחת ואין לה חשיבות, ולפיכך החמירו חכמים שמחיצות במקום כזה תהיינה מחיצות חשובות יותר.

יש לציין כי האחרונים נחלקו בפירוש דברי הרא"ש. יש מהם הסוברים כי ההגבלה שהוא מסיק ממשנתנו, אמורה ביחס לצורת הפתח שגדלה עולה על עשר אמות, אך צורת הפתח שגדלה אינו עולה על עשר אמות, ראוייה לשמש כמחיצה גם במדבר, וכך מצדד הביאור הלכה להלכה. כלומר: אפשר להקיף שטח במדבר ב"צורת הפתח" שכל אחת מהן אינה גדולה מחמש וחצי מטר לערך (ע"ש ראיותיו, ועיין חזון איש, סימן ע', ס"ק י"א שחולק).

הקונה משך בכתפיו והתרחק מן המקום. ר' מרדכי שפירא התקרב אל הקיוסק והבחין בספר משניות המונח פתוח על השולחן.

"שלום עליכם, ר' יהודי", ברך את המוכר.

האיש הרים את עיניו מן הספר, "עליכם השלום" השיב "במה אוכל לעזור לך?"

"מה שמך?" שאל ר' מרדכי שפירא.

"שמי יעקב אוקסנרקו, ומי אתה?"

"שמי מרדכי שפירא. אני מאמריקה, אך אני לומד

כאן בישיבה".

"אתה מאמריקה?" התפעל המוכר "אם כך, אולי

תוכל לעזור לי?"

"כמובן" השיב ר' מרדכי שפירא, אף שבתוכו חשש

מן הבאות, האיש יבקש ודאי לדעת אם הוא מכיר

את בן דודו חיים המתגורר אי שם בניו יורק, או

אולי בקליפורניה?...

"ובכן" פתח בעל הקיוסק "לפני שנים רבות הכרתי

מישהו בעיירה שלי באירופה שמו היה ארקלה

סוויצלאצ. שמעתי שנסע לאמריקה לפני שנים

רבות. אולי ידוע לך במקרה מה עלה בגורלו?"

ר' מרדכי שפירא הביט בו בתדהמה. הוא הבין

שהכונה היא לגאון הרב אהרן קוטלר, מייסד וראש

ישיבת ליקווד שבארצות הברית. מה הקשר בין

הרב לבין יהודי זה.

"מאיפה אתה מכיר את, אה, ר' ארקלה?" שאל

"באותם ימים הייתי שוחט" הסביר האיש. והיה

לי מנהג קבוע, שעל כל קילו בשר שהייתי מוכר,

הנחתי בצד קופיקה (מטבע) אחד לצדקה עבור

לומדי התורה.

ארקלה גר בעיירה שלי. הוא היה ילד מבריק וכולם

אמרו שנכון לו עתיד גדול בתורה. ולכן, כשהגיע

לגיל ארבע עשרה, לקחתי את כל הקופיקות

שאספתי וקניתי לו כרטיס לרכבת הנוסעת

לסלובודקה, שם התעתד ללמוד אצל הסבא

מסלובודקה.

לאחר המלחמה הגעתי לארץ ישראל. שמעתי

שארקלה נסע לאמריקה ותהיתי לדעת, מה עלה

בגורלו, האם אמנם נעשה לגדול בתורה?"

ר' יעקב אוקסנרקו אמר ר' מרדכי שפירא

כשקולו נחנק בהתרגשות: "ר' אהרן הוא אחד

מגדולי הדור באמריקה!"

"ברוך השם" מלמל ר' יעקב כשדמעות זולגות

מעיניו "ברוך השם!"

אותן קופיקות שהצטברו בקופתו של מוכר הבשר,

הצמיחו את גדול הדור, רבי אהרן קוטלר, אשר היה

ראש ישיבת קלעצק, ולאחר מכן הקים את עולם

התורה בארצות הברית, ייסד את ישיבת ליקווד

המפורסמת והעמיד אלפי תלמידים.

קופיקה

האם צריך להרחיב, מה רבה זכותם של אנשים

יקרים עד למאד אלו. אולי היהודי המשתתף

בשיעור דף היומי, לא היה לומד תורה אלמלא

סיועכם. אולי, אולי בלא ההשתתפות בשיעור

הדף היומי, הוא לא היה מקפיד על תפילה במניין

יום יום. אולי, אולי ילדי חמישים בתי הספר בהם

מתקיימת פעילות מטעם מאורות הדף היומי,

היו מפתחים רגשות אחרים כלפי לימוד התורה.

אולי, אולי אחד מהם יגדל לגדול הדור. אולי, אולי

בשנים עשר אלף בתי האב המשתתפים במסגרות

השונות של פעילות מאורות הדף היומי, משתדלים

להקפיד יותר על מה שצריך להקפיד, להתעלות

ברותניות.

בשם כולם - תודה מעומק הלב!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף יח/ב מלמד שעשה הקב"ה שושבניות לאדם הראשון

קידושין בלא עדים

שאל נשאל החתם סופר זצ"ל בילדותו: כיצד קידש אדם הראשון את חוה, הרי המקדש בלא עדים אין קידושיו כלום (קידושין סה/א-ב)?
מיד קפץ והשיב: הרי בגמרא (שם) נאמר שהטעם הוא משם שהוא יחב לאחריני, שאוסרה על אחרים. מפני שלא היו אחרים בעולם - לא היה צורך בעדים...

דף יח/ב יהיו מזונותי... ומסורין בידך ואל יהו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם

מתנת דם'...

אמר הגר"י אברמסקי זצ"ל:
כאשר אני מתפלל בברכת המזון "וונא אל תצריכנו... לא לידי מתנת בשר ודם", הריני מכוון בכלל זה שלא אחלה ואזדקק לתרומת דם חלילה...
שאלוהו תלמידיו: וכי זהו הפשט?
ענה להם: תדעו כי יכול אדם להכניס בתפילה הכל הכל... (פניני רבינו יחזקאל).

דף יט/ב מאי קא משמע לן תנינא

מאי קא משמע לן תנינא

"מאי קא משמע לן תנינא" - מדוע הוא משמיע דין זה, הרי כבר שנינו כן במשנה.
שאלה נפוצה זו מלמדתנו, כי האמוראים היו בקיאים בשישה סדרי משנה. ובשל כך, כאשר אמורא אמר דין המפורש במשנה או המשתמע מדברי המשנה באופן ברור, יקשה עליו המקשן: מה באת להשמיענו והרי הדין ידוע!
וכאן יש להבחין, כי אמנם המשניות היו שגורות על לשונם, אך לא כן הברייתות. ולכן, כשאמורא יאמר דין המפורש כבר בברייתא, לא יקשו עליו מאי קמ"ל, מפני שיתכן שהאמורא לא שמע ברייתא זו. המעניין הוא, שיש מקומות ספורים בש"ס, שם הובאה קושיה זו, על מימרא המפורשת בברייתא או במימרא של אמורא אחר: יסתבר, כי כאשר מדובר בברייתא מפורסמת ביותר, שהיתה שגורה בפי כל, או שהמימרא נאמרה מפי אמורא גדול וותיק, מקשים עליו, מפני שמסתבר שכל האמוראים שמעו ברייתא זו (עייני מנחות ו/ב, ב"ק לג/ב; הליכות עולם, שער שני, פ"ב, סעיף ו').

דף כא/א ושמים בזרת תיכן

"אצבע אלוקים" - בדיוק!

מבואר כאן שהעולם כולו הוא חצי אמה על חצי אמה של הקב"ה כביכול.
חשבון מעניין מובא בשם האדמו"ר מאוסטרובצה זצ"ל: בפסחים (צ/א) נאמר שהעולם כולו 6000 פרסה, ופירש רש"י לאורך ולרוחב, היינו 6000 X 6000. ונאמר שם (ובתענית י/א) שמצרים היא 400 פרסה על 400 פרסה. לפי זה תופסת מצרים 1/15 באורך ו-1/15 ברוחב של העולם כולו.
והנה, חצי אמה שווה לשלושה טפחים, שהם 15 אצבעות (עייני מנחות, דף מא, שחמש אצבעות בטפח); נמצא שאם העולם כולו כחצי אמה, אצבע אחת שווה לגדלה של מצרים. יפה אמרו

לעילוי נשמת

מרת **שרה רוחמה רוזנפלד** ע"ה
ב"ר נחמן ז"ל נלב"ע ט"ו בניסן תש"ן

תנצב"ה

הנוצצה ע"י בנה וכלתה
הר"ר נחמן והנייה רוזנפלד שיחי

"נכון לחוש לדעת הרמב"ם": בדפים אלו של מסכת עירובין מסתיים העיסוק ב"צורת הפתח" ונחתום את הדברים בידיעה חשובה. לשיטת הרמב"ם (עייני שולחן ערוך שם, ועייני ברמב"ם הלכות שבת, פרק ט"ז, הלכה ט"ז, ובמגיד משנה שם), אף בתוך הערים, במקומות מיושבים, צורת הפתח שגדלה עולה על עשר אמות - אינה ראויה לשמש כמחיצה, כעירוב. המשנה ברורה (שם, ס"ק נ"ט) מציין, כי אף על פי שרוב הפוסקים חולקים על דעתו, "נכון לחוש לדעת הרמב"ם" (ועייני בנתיבות השבת, פרק י"ט, הערה י').

הנה כי כן, בשולי מאמרנו נודעה לנו סיבה נוספת לנוהג המחמירים שלא לסמוך על עירוב, שהרי הוא בנוי מצורות הפתח הגדולות מעשר אמות.

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

שביעית בזמן הזה

לומדי הדף היומי מתחילים השבוע את מסכת שביעית במסגרת לימוד המשניות שאין עליהן תלמוד בבלי.

השאלה הראשונה העולה על הפרק בכל דיון בענייני מסכת שביעית, היא: האם דיני שנת השמיטה נוהגים בזמן הזה, ומה תקפם?

בשאלה זו נחלקו תנאים (מועד קטן, ב/ב): רבי סובר כי דיני שביעית בזמן הזה אינם אלא מתקנת חז"ל, ואילו חכמים חולקים וסוברים שתקפם מן התורה.

רוב הראשונים פוסקים כשיטת רבי (ראה דעת הרמב"ם, בכסף משנה, שמיטה ויובל, פ"ד הכ"ט, ובמה שצויין בציון ההלכה שם, פ"ד אות ש"ט; טור יו"ד סימן של"א, שו"ע חו"מ סי' ס"ז), אך כמה ראשונים פסקו כשיטת חכמים (ראה רא"ש יומא פ"ח סימן י"ד, ועוד). קיימת דעה מחודשת של בעל המאור (הובאה בספר התרומות, שער מ"ה סימן ד', ובראשונים נוספים) כי לדעת רבי אין השביעית נוהגת בזמן הזה אלא ממידת חסידות. אולם כתבו הפוסקים (ראה תומים, סימן ס"ז, סוף ס"ק א') ש"רבו עליו חכמי הדור, וממש רובם ככולם קיימו וקיבלו כפי פשוטה ומשמעותה של הגמרא שנוהגת אף בזמן הזה, מן התורה או מדרבנן".

קיימת טענה מעניינת ביותר של בעל בית הלוי (ח"ג סימן א', ענף ו', אותיות א' ב'), לפיה חובה מן התורה לנהוג בדיני שביעית גם לפי הסוברים שבימינו אין תקפם מן התורה! הא כיצד?

ובכן, מדוע לפי שיטת רבי אין דיני השביעית בימינו אלא מדרבנן? יש אומרים (בעל התרומה, ועוד) כי דיניה תלויים ביובל, והוא אינו נוהג אלא בזמן שרוב ישראל על אדמתם, ובאין יובל אין שביעית. ויש אומרים (היראים והחינוך) כי קדושת ארץ ישראל פקעה עם חורבן בית שני ובטלו המצוות התלויות בארץ. לדעתם, בזמן בית שני נהגה שביעית מן התורה, ורק אחר החורבן בטלה.

אומר בעל הבית הלוי: לפי הסוברים שאין השביעית מן התורה משום חסרונו של היובל, אם כן כבר לאחר חורבן בית ראשון פקעו דיני השביעית, בגלות כל העם מארץ ישראל, ובכל זאת עולי גלות בבל נהגו באיסור שביעית, כנאמר בספר נחמיה (י/א) שכל העולים כרתו 'אמנה' והסכמה והתחייבות, לקיים מצוות שונות: "...ועמי הארץ המביאים את המקחות וכל שבר ביום השבת למכור, לא נקח מהם בשבת וביום קדש, וניטוש את השנה השביעית ומשא כל יד" - הם התחייבו ליטוש את שדותיהם בשביעית, וכן את 'משא היד', כלומר את חובותיהם - שמיטת כספים. ונאמר שם (פסוק ל') שקבלו על עצמם כל זאת באלה ובשבועה. מעתה, חובת שביעית נוהגת מאז ועד ימינו משום השבועה שנשבוע לקיימה, ושבועה היא חובה גמורה מן התורה! [אילו היתה שביעית נוהגת בזמן הבית השני מן התורה, אין לנו מקור מן הפסוק שבזמננו חייבים אנו בשביעית מכח השבועה, שהרי הם היו מחוייבים בשביעית מן התורה, ואפשר שבועתם לא היתה אלא לחזק את דין התורה, אולם לשיטת שנהגה אז מדרבנן בלבד, ומאז היא נוהגת כן עד ימינו, ודאי שגם השבועה שנשבועו אבותינו לקיים זאת, נוהגת עד היום].

הלכה למעשה יש לסמוך על הראשונים הנוקטים כי השביעית בזמן הזה נוהגת מדרבנן בלבד (ראה דרך אמונה, שמיטה ויובל, פרק ד', ס"ק קפ"ו). הוראה זו חשובה מאד, במקרים של ספק ובעניינים אחרים. ומה בדבר טענתו של בית הלוי, שישנה גם חובת שבועה?

בעל זכרון יהונתן (מובא בחזון איש שביעית, סימן י"ח, אות ד') השיב על דברי בית הלוי הללו, כי מן הפוסקים נראה שלא היתה שבועתם אלא לדורם, כדי לחזק את פרצות הדת שהיו אז. עוד הוא טוען, כי שבועה אינה מועילה לחייב את הדורות הבאים, כאמור בשו"ע (יו"ד, סימן רכ"ח, סל"ה), ורק קבלת הציבור מועילה לדורות הבאים, ואין מוכח בפסוק כי כך היו אז פני הדברים. יתכן שלא היתה זו אלא קבלת היחידים עצמם, אך לא 'תקנת ציבור' המחייבת גם את הנולדים לאחר מכן (ע"ש עוד).

זאת, ועוד, מוסיף החזון איש: גם אותם שנשבעו לא באו להחמיר על עצמם יותר ממה שנתחייבו "אלא נשבעו לשמור כפי תקנת חכמים", ובודאי לא התכוונו לקבל על עצמם להחמיר בדברים שאין צורך להחמיר בהם בזמן שדיני שביעית נוהגים מדרבנן [אולם גם לפי זה העובר על תקנת חכמים לשמור שביעית בזמן הזה, חטאו חמור יותר מכל איסור דרבנן אחר].

החרטומים "אצבע אלוקים היא", שכמפורש בהגדה של פסח הכוונה שלקו באצבע אחת של הקב"ה בלבד... (אור תורה, בראשית).

בס"ד

"מאורות השבת" מאחד את המשפחה

ממשיכים להתענג בשבת
עם מאורות השבת כרך י"ד "מעגל השנה"
• חול המועד • ספירת העומר • יום-טוב • שבת • ראש חודש
• ימי בין הזמנים • ראש השנה • עשרת ימי תשובה • סוכה

ניתן להשיג במאורות הדף היומי בטלפון:

1-700-500-151

ובחנויות המובחרות. הפצה ראשית יפה נוף

מתחילים ללמוד בשבת חול-המועד בסח

ללמוד הלכה ולהבין

אור חדש מאיר בעולם ההלכה:
ספר מאורות ההלכה, המביא את פסקי ההלכות בסגנון בהיר וקולח,
בשפה שווה לכל נפש, כשולחן הערוך באר היטב.

חובר באומנות ע"י תלמידי חכמים ופוסקים באופן שמביא את אור
ההלכה והבנתה תוך כדי התמקדות בשפה קצרה וקולעת.

מאורות ההלכה
אור חדש מאיר

ניתן להשיג במשרדי מאורות הדף היומי
ובחנויות המובחרות.

מאורות הדף היומי:
1700-500-151

